

Beslutningsforslag nr. B 87. Fremsat den 26. februar 1981 af Steen Folke (VS), Gert Petersen (SF) og Ib Christensen (DR)

Forslag til folketingsbeslutning om at gå imod neutronbomben

Folketinget opfordrer regeringen til at arbejde for,

1) at de amerikanske planer om at fremstille neutronbomber («enhanced radiation

bombs») bliver skrinlagt, og

2) at neutronbomber under ingen omstændigheder bliver optaget i NATOs våbenarsenal med henblik på placering i Vesteuropa.

Bemærkninger til forslaget

Neutronbomben er et særlig afskyeligt kernevåben, der dræber alt levende, men lader døde, materielle strukturer uskadede. Bomben betragtes af militære strateger som et »taktisk« atomvåben, altså et våben, der kan tages i brug i forbindelse med ud-kæmpelsen af en »begrænset« atomkrig. Fremstilling og senere udstationering af neutronbomber vil således bidrage til at sænke atomtærskelen, altså øge risikoen for, at atomvåben faktisk bliver taget i brug i en given situation.

Under præsident Carter blev de amerikanske planer om at fremstille neutronbomber delvis stillet i bero eller udskudt, idet der dog blev givet grønt lys for fremstilling af visse dele til neutronbomben. Efter præsidentskiftet i USA er risikoen øget for en genoptagelse af planerne. Ganske vist har udenrigsminister Haig udtalt sig forbeholdent om disse planer, men til gengæld har forsvarsminister Weinberger ved flere lejligheder givet udtryk for, at Reaganadministrationen vil være tilbøjelig til at fremstille neutronbomber, ikke mindst med henblik på anvendelse i Vesteuropa.

Den militære begrundelse for neutronbomben er Sovjetunionens store kernevåbenpotentielt og Warszawapagtens overvægt i konventionelle styrker. Sovjetunionen har imidlertid bebudet selv at ville fremstille neutronbomben, hvis amerikanerne sætter denne i produktion. Der er derfor al grund til at tro, at en amerikansk fremstilling af neutronbomben betyder en yderligere dødsensfarlig optrapning af kaprustningen.

De fornyede amerikanske overvejelser har allerede givet anledning til et vist røre i flere vesteuropæiske NATO-lande. I det hollandske parlament er der udbredt modstand mod planerne, og den norske udenrigsminister har vendt sig imod den. Selv om den danske udenrigsminister har givet udtryk for, at man støttede præsident Carters beslutning om at udskyde planerne, så har der på intet tidspunkt været tale om en klar og utvetydig holdning på linje med den, der er indeholdt i dette beslutningsforslag. Der henvises til det som bilag optrykte spørgsmål til udenrigsministeren af Steen Folke og svaret herpå af 11. februar 1981.

Spørgsmål til udenrigsministeren af Steen Folke og svaret herpå af 11. februar 1981

Spm. nr. 559

Til udenrigsministeren af:

Steen Folke (VS):

»Vil regeringen klart og utvetydigt over for den amerikanske regering tilkendegive, at Danmark er imod fremstilling af neutronbomben med henblik bl. a. på placering i Vesteuropa?«

Skriftlig begrundelse

Ifølge Berlingske Tidende og Information den 4. februar 1981 har den nye amerikanske forsvarsminister, Caspar Weinberger, sagt, at USA formodentlig vil fremstille neutronbomber med henblik på placering i Europa. Man agter dog forinden at konsultere NATOs europæiske medlemslande.

Neutronbomben er som bekendt et særlig djævelsk kernevåben, der dræber alt levende, men lader bygninger og andre døde strukturer uskadede. En fremstilling og placering af disse »taktiske atomvåben« vil bidrage til at sænke atomtærskelen, altså til at øge sandsynligheden for, at kernevåben i en given situation faktisk bliver taget i anvendelse.

Det er vigtigt, at den danske regering så tidligt og så utvetydigt som muligt tager afstand fra dette element i præsident Reagans oprustningsplaner.

Steen Folke (VS):

Både jeg og andre medlemmer af folketinget har gennem det sidste par år gentagne gange forsøgt at få regeringen til klart at tage afstand fra de amerikanske planer om at producere neutronbomben. Neutronbomben er som bekendt et særlig modbydeligt atomvåben, der dræber alt levende, men lader døde ting uskadede. Regeringens holdning har været ulden. Man har nøjedes med at udtrykke et fromt håb om, at Sovjetunionen ville opføre sig så pænt, at det ikke blev nødvendigt at fremstille neutronbomben.

Som bekendt besluttede præsident Carter delvis at udskyde produktionen af neutronbomben, men nu genoptages planerne af

præsident Reagans administration. Forsvarsminister Weinberger har udtalt sig på en sådan måde, at det ser ud til, at man vil genoplive planerne. Jeg har forstået, at udenrigsminister Haig senere har forsøgt at slå lidt koldt vand i blodet ud fra en bekymring ved at få genoplivet den massive folkelige modstand mod neutronbomben i Vesteuropa, som i første omgang bremsede projektet. Så vidt jeg ved, er der stadig mulighed for, at præsident Reagan giver grønt lys for neutronbomben med henblik ikke mindst på en placering og altså mulig anvendelse i Vesteuropa.

Under alle omstændigheder er der brug for en klar og utvetydig dansk afstandtagen over for dette projekt. Jeg forstår, at en talsmand for det norske udenrigsministerium forleden oplyste, at Norge er modstander af projektet. Jeg forstår, at repræsentanter for alle de store partier i Holland har sagt det samme. Jeg er spændt på at høre, hvordan den danske regering ser på sagen.

Udenrigsministeren (Kjeld Olesen):

Det er jo ganske interessant at læse begrundelsen for hr. Steen Folkes spørgsmål. Der står i slutningen af begrundelsen, at det er vigtigt, at den danske regering så tidligt og så utvetydigt som muligt tager afstand fra dette element i præsident Reagans oprustningsplaner.

Nu viser det sig, at hr. Steen Folke altså har slået koldt vand i sit eget blod, for nu siger han, hvad rigtigt er, at udenrigsminister Haig jo er kommet med andre udtalelser, end den nye amerikanske forsvarsminister er kommet med. Det fortæller noget om, at inden man kaster sig ud i spørgsmål, herunder begrundelser herfor, ville det måske være på sin plads, at man lige finder ud af, hvad der egentlig er tale om i denne sag. Hr. Steen Folke har altså selv antydnet det ved at bruge udtrykket, at der er slået koldt vand i blodet. Jeg vil opfatte det på en noget anden måde.

Jeg vil om selve spørgsmålet sige, at regeringen ved flere lejligheder har tilkendegivet sin stilling til spørgsmålet om produktion af

neutronvåben, både ved besvarelse af spørgsmål her i folketinget og under konsultationer i NATO med de øvrige medlemmer af alliancen. Regeringen har herunder givet udtryk for, at spørgsmålet om, hvorvidt neutronvåbene skal produceres, er USA's egen afgørelse, men, hvad der er nok så vigtigt, regeringen fandt, at den tidligere amerikanske regerings beslutning var rigtig, og det er stadig væk den danske regerings opfattelse.

Steen Folke (VS):

Udenrigsministeren mener, at jeg skal undersøge sagen, inden jeg kaster mig ud i spørgsmål. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at jeg stillede mit spørgsmål, inden udenrigsminister Haig havde udtalt sig i denne sag; det var på baggrund af officielle udtalelser fra den amerikanske forsvarsminister. Jeg tillod mig at regne med, at de nok i et eller andet omfang udtrykte, hvad den amerikanske regering mente. Det må formentlig være rimeligt at stille spørgsmål på baggrund af det.

Efter at jeg havde stillet mit spørgsmål, kom referatet af, at udenrigsminister Haig altså havde forsøgt at slå koldt vand i blodet, som jeg sagde. Men dermed er planerne jo ikke skrinlagt, og derfor er der stadig brug for, at den danske regering siger klart fra. Det gør den danske regering endnu en gang ikke, for udenrigsministeren nøjes med at henholde sig til, at man støttede den holdning, præsident Carter havde, som gik ud på: lad os vente og se; lad os nu se, hvad russerne gør. Det var præcis det, jeg refererede til: hvis de opfører sig pænt, kan det da godt være, at vi ikke skal færdiggøre neutronbomben.

Jeg mener, at der under alle omstændigheder er brug for, at der fra dansk side bliver sagt til USA: vi er modstandere af, at der fremstilles neutronbomber, og at de bliver udstationeret i Europa i den del af NATO, Danmark er placeret i. Jeg er klar over, at det ikke står i Danmarks magt at forhindre det, hvis USA alligevel vil fremstille disse neutronbomber, men jeg er sikker på, at det betyder noget for beslutningsprocessen, hvis den danske regering, den norske regering, den hollandske regering og måske endda den vesttyske regering sagde: vi vil ikke have det stads i Europa. Hvis man fik klare og utvety-

dige udtalelser af den art, så tror jeg, at det ville betyde noget for, om vi faktisk kunne risikere at få det. Derfor er der stadig brug for en klar og utvetydig afstandtagen fra den danske regerings side. Den har vi beklageligvis endnu en gang ikke kunnet få – hvis ikke der er noget, jeg har misforstået.

Gert Petersen (SF):

Jeg bliver nok desværre nødt til at skylle det kolde vand ud af blodet igen. Referatet i The Times den 4. februar sagde udtrykkeligt med citationstegn, at Weinberger havde sagt på sin pressekonference, at den nye administration ville »meget sandsynligt (probably) ønske at gøre brug« af den kontroversielle neutronbombe.

Jeg kom tilfældigvis til at høre radio her i formiddags, og udenrigsministeren får jo nok en rapport om, hvad der er blevet sagt. Sagen er den, at Weinberger har været, om jeg så må sige, på krigsstien igen og har udtalt, at Haigs udtalelser da ikke betød, at USA ikke arbejdede med tanken, men at det var klart, at det var noget, der var på overvejelsernes stadium, og der kunne kun blive tale om placering efter forhandling med og godkendelse fra de vesteuropæiske allieredes side.

Jeg tror, at der kommer meget mere om den sag, og jeg synes egentlig, det er nødvendigt at få en klar stillingtagen fra udenrigsministeren. Jeg synes nemlig ikke, at hans svar her var helt klart. Jeg blev i hvert fald ikke helt klar over, hvad det var for en beslutning, udenrigsministeren refererede til.

Derfor vil jeg godt fortælle, at i det hollandske parlament har et flertal indgivet et resolutionsforslag, hvori man opfordrer regeringen til at vende sig mod »introduktion af våbenet i NATO-arsenalet« og naturligvis også placering på hollandsk område. Jeg vil godt høre, om udenrigsministeren under alle omstændigheder er enig i denne hollandske formulering, om man også fra dansk side vil vende sig imod indførelse af dette våben i NATOs arsenal.

Bolvig (RV):

Det er da rigtigt, som flere har været inde på, også udenrigsministeren, at mange her i Europa føler, at neutronbomben er et modbydeligt våben, som vi ikke ønsker her i Eu-

ropa, eller som hr. Steen Folke sagde det: det stads vil vi ikke have i vores verdensdel.

Jeg finder alligevel grund til at spørge udenrigsministeren, om ikke vi i meget højere grad bør beskæftige os med Frankrigs planer. Frankrig har for længst proklameret, at det, uanset USAs holdning, uanset den tidligere præsident Carters holdning, vil forberede neutronbomben og producere den, uden at det af en eller anden mærkelig grund skaber uro og debat i det danske folketing eller rundt omkring i forskellige kredse i Europa, uden at hr. Steen Folke eller hr. Gert Petersen straks reagerer.

Jeg vil spørge udenrigsministeren, om udenrigsministeren kan fortælle os noget mere om Frankrigs planer, og om den danske regering – hvad jeg både håber og tror – i NATO og andre internationale forsamlinger har reageret mod de franske planer og lignende planer om at sælge beriget uran til Irak og om deltagelse i forskellige kolonikrige i Afrika.

Udenrigsministeren (Kjeld Olesen):

Hr. Steen Folke sluttede af med at sige, at han muligvis havde misforstået noget. Jeg tror, at der er tale om en vis misforståelse, eller skal vi hellere sige et forsøg på at stille en problemstilling op, som rent faktisk ikke eksisterer?

Det, jeg sagde, var, at den danske regering ved flere lejligheder har givet udtryk for sin holdning til neutronbomben, og det konkluderede i, at vi var fuldstændig enige med den tidligere administration i Washingtons beslutning om, at man ikke gik videre med udvikling og produktion af neutronbomben. Det er et standpunkt, som den danske regering sta-

dig væk står ved. Den danske regering finder ikke, at der bør være noget aktuelt omkring produktion af en neutronbombe, og jeg vil føje til, at der på trods af citater af den nye amerikanske forsvarsminister ikke foreligger konkrete forslag herom. Det vil være bekendt, at der i almindeligt NATO-samarbejde er tale om konsultationer og en procedure, hvor man skal forhandle sådanne ting. Der foreligger ikke noget forslag fra den amerikanske regering, og jeg vil tvivle meget på, at der bliver tale om et konkret forslag.

Til hr. Bolvig vil jeg med hensyn til, om den danske regering har til hensigt at reagere over for de franske planer, sige, at man øjensynlig i Frankrig er ved at udvikle en neutronbombe. Den danske regering har ikke fundet anledning til at intervenere, endsige komme med forskellige udtalelser, der skal protestere imod dette. Det er i overensstemmelse med vor holdning til USA, idet jeg i mit første svar sagde, at det må altså være USAs, det vil sige også Frankrigs, egen beslutning, om man vil udvikle et sådant våben. Hertil kommer, at tager man det i NATO-sammenhæng, er Frankrig som bekendt ikke med i det militære integrerede samarbejde, men har ønsket en status, hvor de står udenfor. Derfor falder en hel del af begrundelsen for hr. Bolvigs spørgsmål væk.

Det samme svar kan jeg give på de sidste bemærkninger fra hr. Bolvig, når det drejer sig om uraneksport til andre dele af verden. Man kan have den ene eller den anden opfattelse af mange ting med hensyn til noget sådant, men jeg finder, at det falder noget uden for det spørgsmål, der her er stillet.

Hermed sluttede spørgsmålet.